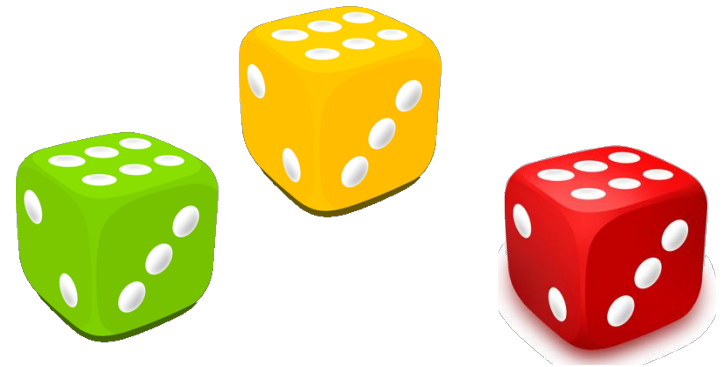

KOCKANJE I DRUGA RIZIČNA PONAŠANJA KOD ADOLESCENATA

doc.dr.sc. Neven Ricijaš

Odsjek za poremećaje u ponašanju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Stručni skup, 29.09.-01.10.2014., Novalja, Pag

Znanstveno-istraživački projekt

“Kockanje mladih u Hrvatskoj”

Projekt su financijski i organizacijski podržali:

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Agencija za odgoj i obrazovanje

Hrvatska lutrija, d.o.o.

Projektni tim Sveučilište u Zagrebu

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Odsjek za poremećaje u ponašanju

doc.dr.sc. Neven Ricijaš, voditelj

doc.dr.sc. Valentina Kranželić

dr.sc. Dora Dodig

Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju

dr.sc. Aleksandra Huić

KBC Sestre Milosrdnice

doc.dr.sc. Zoran Zoričić

Udruga za poticanje pozitivnog rasta i razvoja - LETIM

Ana Rakić, prof. socijalni pedagog

Sanja Radić Bursać, prof. socijalni pedagog

Projektne aktivnosti "Kockanje mladih u Hrvatskoj"

2010.

- ZNANSTVENO-
ISTRAŽIVČAKE
AKTIVNOSTI

- DRUŠTVENO
ODGOVORNE
AKTIVNOSTI

2011.

KOCKANJE
ADOLESCENATA
I STUDENATA

PREVENTIVNI
PROGRAM

2012.

2013.

KONFERENCIJE
I STUDIJSKA
PUTOVANJA

STRUČNI
SKUPOVI

2014.

- UMREŽAVANJE
I STRUČNO
USAVRŠAVANJE

- SENZIBILIZACIJA
STRUČNJAKA I
EDUKACIJA

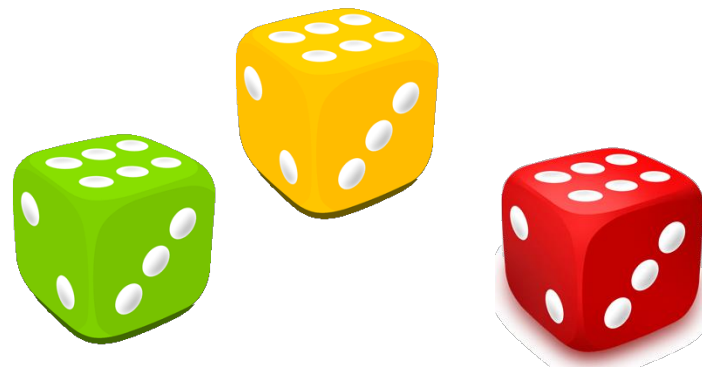

DOSADAŠNJE PROJEKTNE AKTIVNOSTI

2010.	<ul style="list-style-type: none">▪ Pilot istraživanje: Kockanje zagrebačkih srednjoškolaca (N=265)
2011.	<ul style="list-style-type: none">▪ Nacionalno istraživanje: Kockanje srednjoškolaca u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku (N=1.952)
2012.	<ul style="list-style-type: none">▪ Nastavak nacionalno istraživanja: Kockanje srednjoškolaca u Koprivnici, Slavonskom Brodu i Vinkovcima (N=745)▪ Kockanje studenata sveučilišta u Zagrebu (N=256)▪ Osmišljavanje preventivnog programa kockanja mladih “Tko zapravo pobjeđuje?”
2013.	<ul style="list-style-type: none">▪ Implementacija i evaluacija preventivnog programa kockanja mladih (2X)
2014.	<ul style="list-style-type: none">▪ pisanje znanstvenih radova▪ međunarodna prepoznatljivost - širenje aktivnosti▪ planovi/nacrti novih istraživanja

Igre na sreću u Hrvatskoj

- društveni kontekst -

Zakon o igrama na sreću (NN 87/09)

IGRE NA SREĆU

1. Lutrijske
igre

2. Igre u
casinima

3. Igre
klađenja

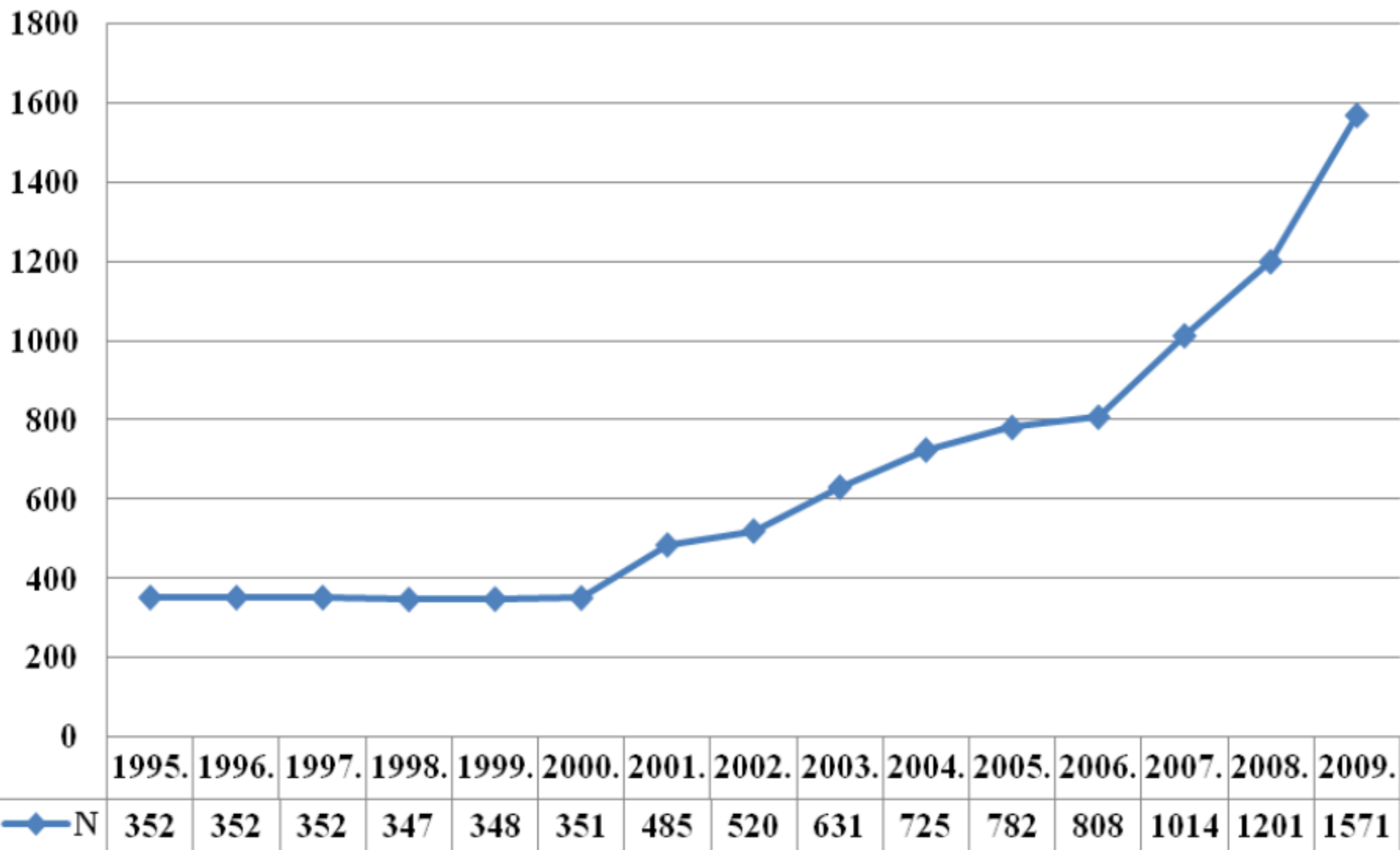
4. Igre na
sreću na
automatima

**ZABRANJENO
DJECI I MALOLJETNICIMA
< 18 godina života**

BROJ MJESTA ZA KOCKANJE / KLAĐENJE U RH

(prema podacima Državnog zavoda za statistiku, 2010)

Društveni kontekst

Statistike na dan 31.12.2011. godine:

- 24 casina
- 223 automat kluba
- 3.472 mjesta registriranih za kockanje/klađenje

- kafići koji imaju automate za sportsko klađenje
- kafići koji imaju automate za kockanje

Primjer 1

Primjer 1

Primjer 1

Primjer 1

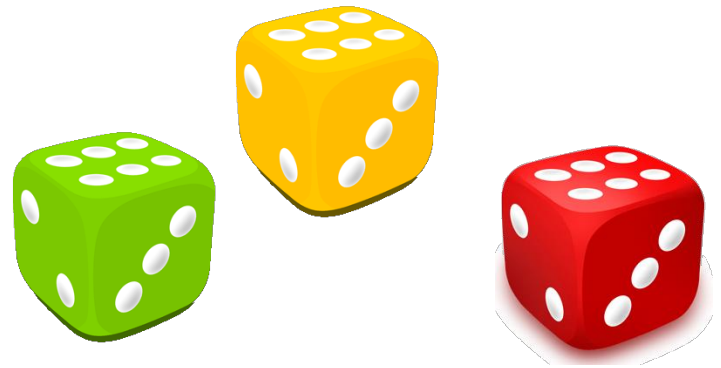
Primjer 1

Primjer 2

Što je kockanje?

Definicije kockanja / igara na sreću

Ulaganje nečeg vrijednog u događaj koji može (ali i ne mora) rezultirati većim i povoljnijim ishodom (Petry, 2001).

Svjesno i namjerno ulaganje vrijednosti (ne nužno novca) u ishod nekog događaja (Wildman, 1997).

Igrom na sreću smatra se igra u kojoj se za uplatu određenog iznosa sudionicima pruža mogućnost stjecanja dobitka u novcu, stvarima, uslugama ili pravima, pri čemu dobitak ili gubitak ovisi pretežito o slučaju ili nekom drugom neizvjesnom događaju (Zakon o igrama na sreću, NN 87/09).

- **neizvjesnost ishoda - slučaj**
- **nemogućnost kontrole ishoda**
- **preuzimanje rizika**
- **sreća**

Kockanje i druga rizična ponašanja

- logička matrica analizom literature -

Weissberg i Shriver, 1996

Griffiths, Wood, 2000

Gupta, Derevensky, 2000

Vitaro, Brendgen, Ladouceur, Tremblay, 2001

Petry, 2001

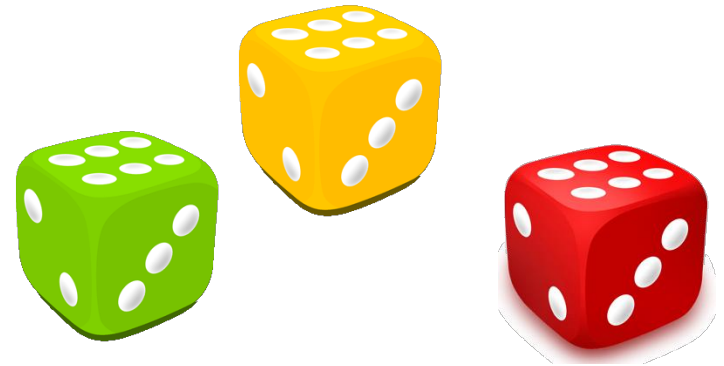
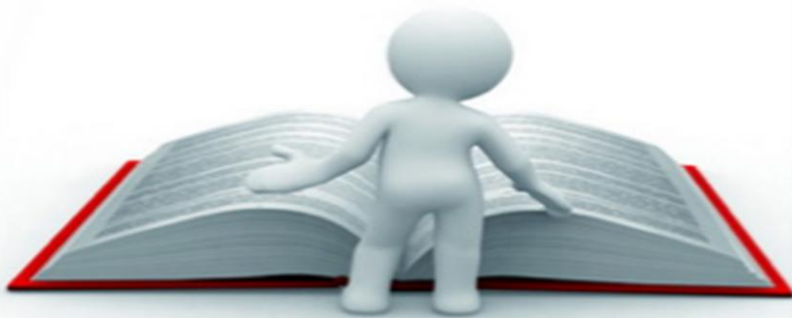
Winters, Stinchfield, Botzet, Anderson, 2002

Hardoon, Gupta, Derevensky, 2004

Welte, Barnes, Hoffman, 2004

Williams, West, Simpson, 2008

Mishra, Lalumiere, Morgan, Williams, 2011

RIZIČNI ČIMBENICI

- INDIVIDUALNI
- OKOLINSKI

ZAKONSKA REGULATIVA
DRUŠTVENI KONTEKST
DOSTUPNOST I
PRISTUPAČNOST

SPECIFIČNA
MOTIVACIJA
I SUSTAV
VJEROVANJA

RIZIČNO I
DELINKVENTNO
PONAŠANJE

UKLJUČIVANJE
U KOCKANJE
(igre na sreću)

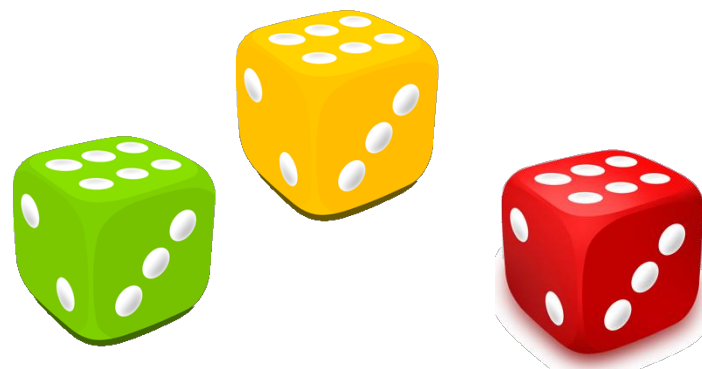
- OBILJEŽJA AKTIVNOSTI
- OKOLNOSTI
- ISKUSTVA
- MOTIVACIJA
- OSOBINE LIČNOSTI

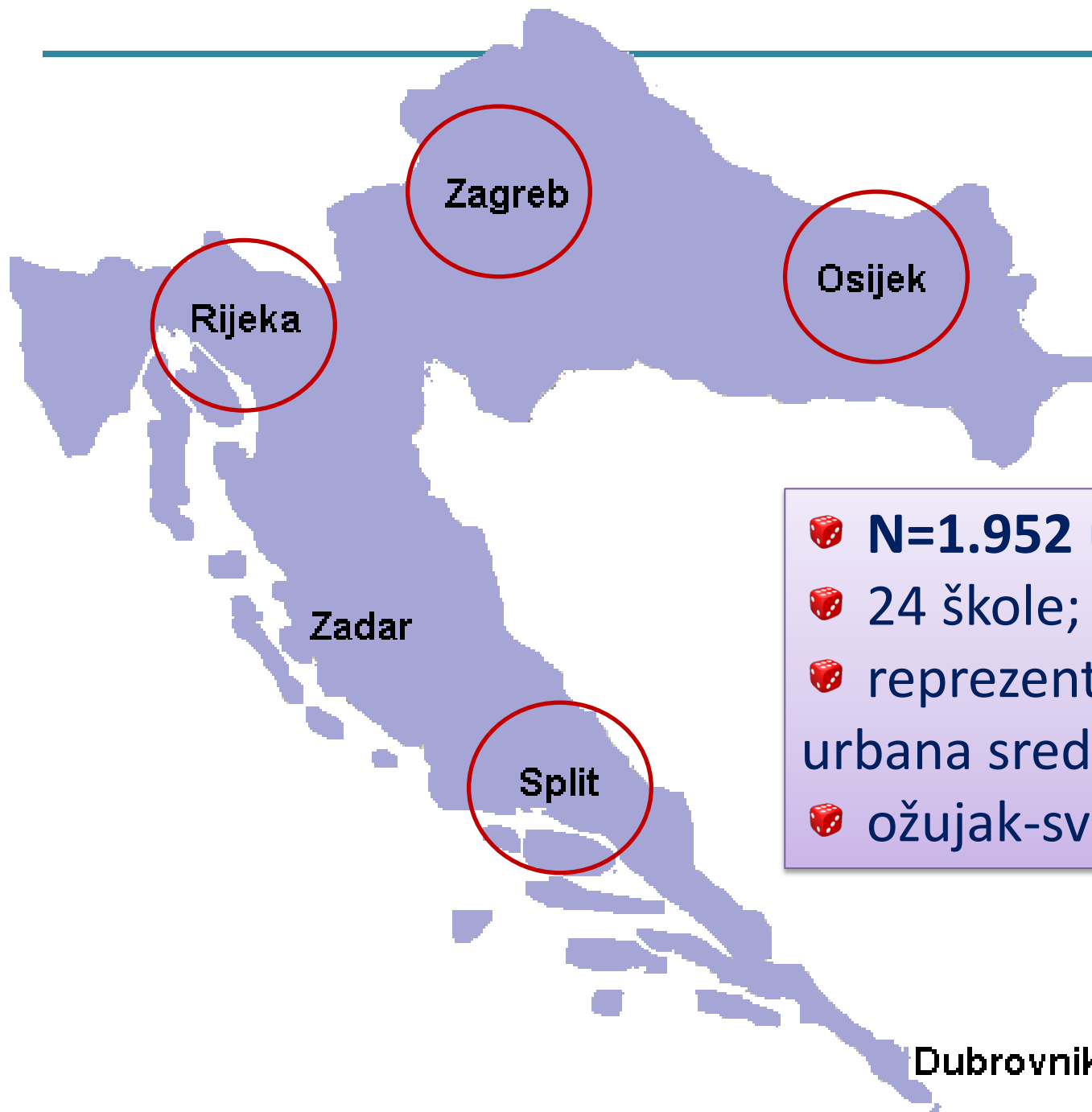
PROBLEMI KAO POSLJEDICA KOCKANJA I KLAĐENJA:

- GUBITAK KONTROLE
- PREOKUPACIJA
- EMOCIONALNE POTEŠKOĆE
- SOCIJALNE POTEŠKOĆE
- FINANCIJSKE POTEŠKOĆE

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

- 🎲 **N=1.952 učenika**
- 🎲 24 škole; 88 razreda
- 🎲 reprezentativan za urbana središta Hrvatske
- 🎲 ožujak-svibanj, 2011. g.

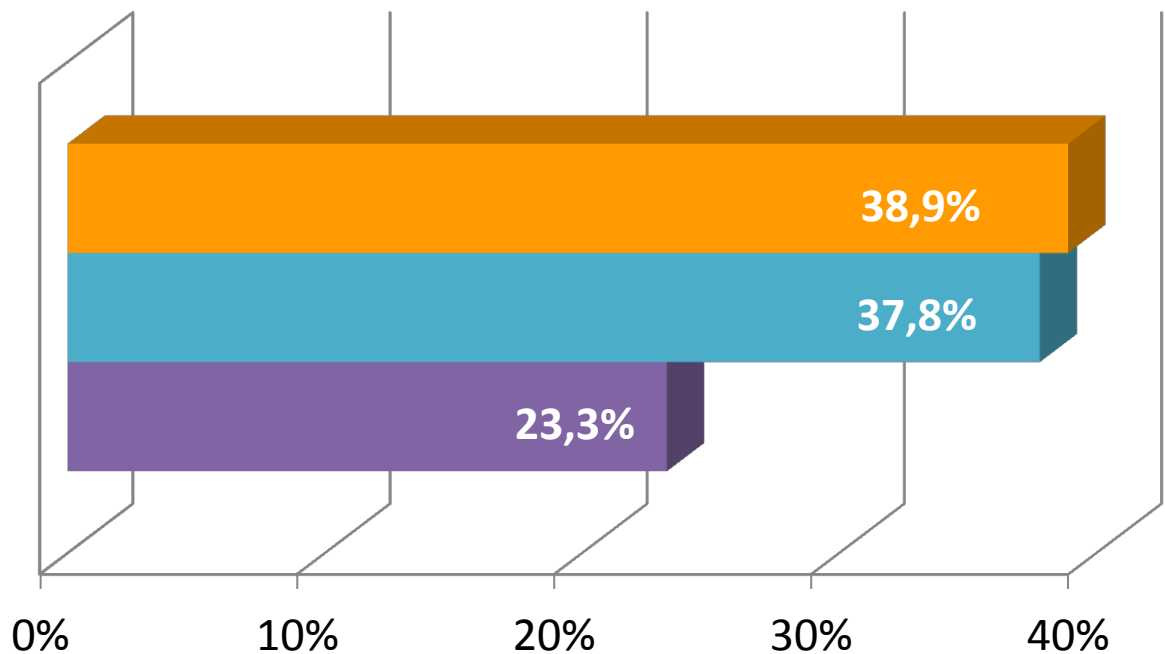
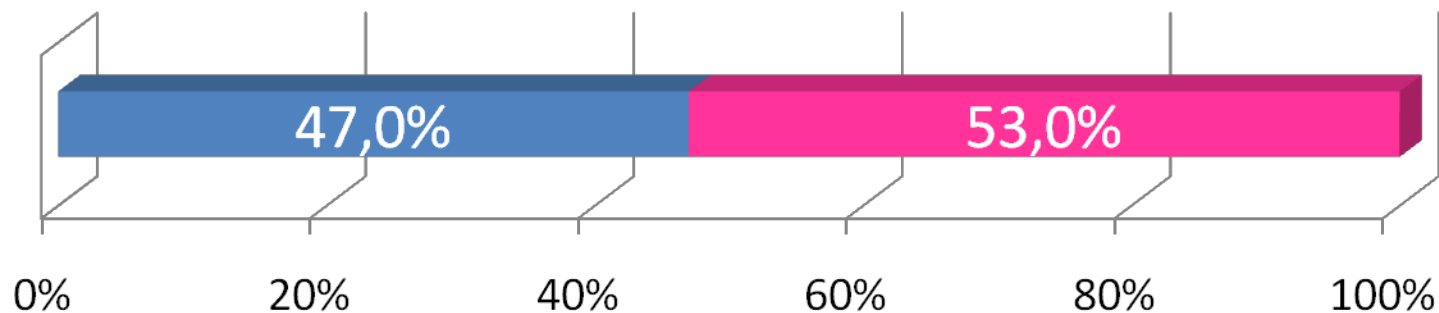

	Zagreb (N=447)	Osijek (N=509)	Rijeka (N=455)	Split (N=537)
G	XII. Gimnazija	I. Gimnazija	I. sušačka gimnazija	I. Gimnazija
	Klasična gimnazija	III. Gimnazija	I. Hrvatska gimnazija	II. Gimnazija
S4	Škola za medicinske sestre Vinogradska	Srednja medicinska škola	Srednja ekonomska škola	Prirodoslovno tehnička škola
	Strojarska tehnička škola Fausta Vrančića	Strojarska tehnička škola	Škola za elektrotehniku i računarstvo	Graditeljsko-geodetska tehnička škola
S3	Škola za tekstil, kožu i dizajn	Obrtnička škola	Elektroindustrijska i obrtnička škola	Obrtnička škola
	Prehrambeno-tehnološka škola	Graditeljsko-geodetska škola	Graditeljska škola za industriju i obrt	Srednja tehnička prometna škola

Uzorak

■ MLADIĆI ■ DJEVOJKE

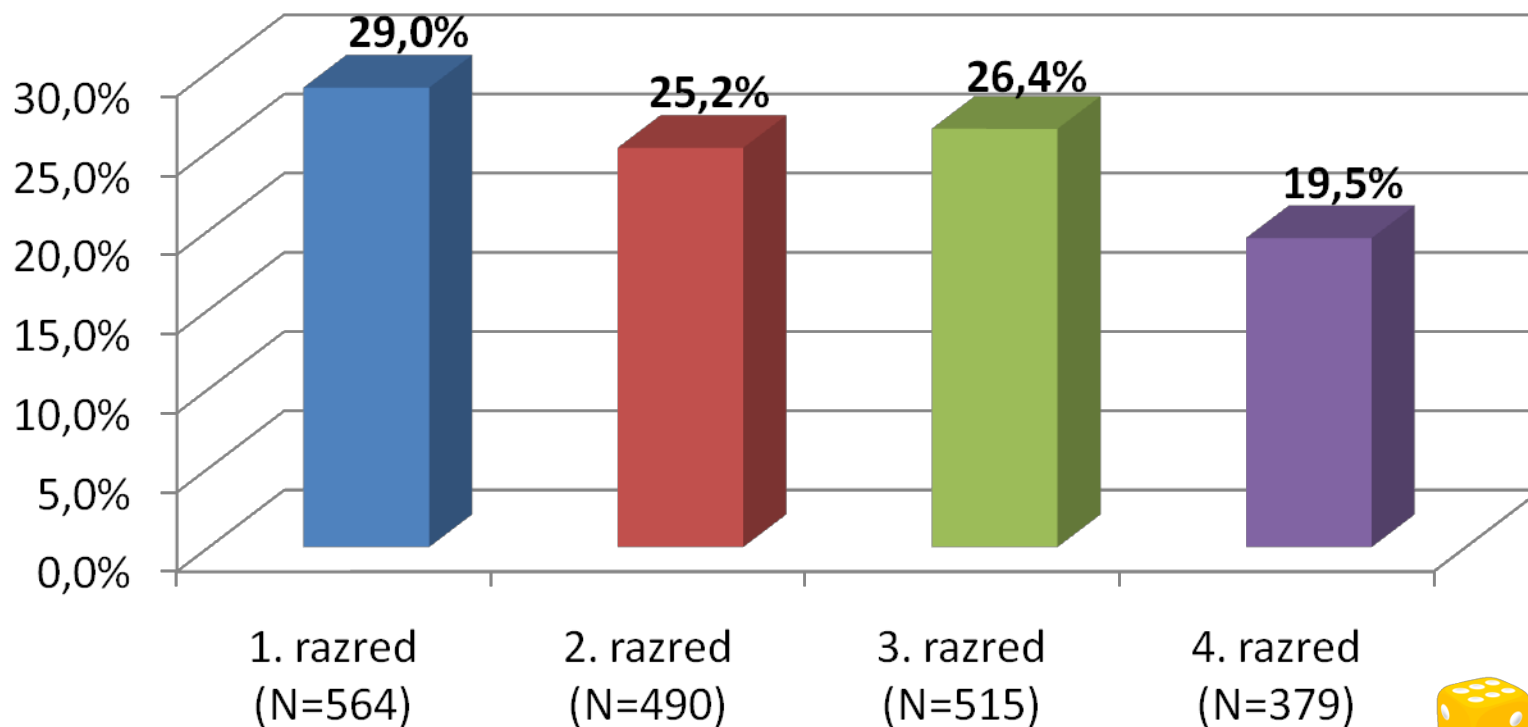

- GIMNAZIJA
- STRUKOVNA ČETVEROGODIŠNJA
- STRUKOVNA TROGODIŠNJA

Uzorak

- dob adolescenata kreće se od 14 do 20 godina (M=16,56)

Što smo sve ispitali?

1. Aktivnost kockanja

Vrsta igre	NE	DA	Svakodne vno	Nekoliko puta tjedno	Otprilike jednom tjedno	Otprilike jednom mjesečno	Jednom godišnje ili manje od toga
Kartanje za novac	X						
Sportske kladionice		X		X			
Loto		X			X		

- navedeno je 15 vrsta kockanja / igara na sreću
- **UPUTA:** Jeste li ikada u životu igrali navedene kockarske igre, te ako da, koliko ih često igrate?

2. Rizičnost kockanja adolescenata

- **Kanadski upitnik kockanja adolescenata (CAGI)**
(Wiebe, Tremblay, Wynne i Stinchfield, 2010)
- rizičnost se mjeri temeljem *posljedica kockanja/klađenja na psihosocijalno funkcioniranje adolescenata*
- 24 čestice ukupno
- generalna mjera rizičnosti mjeri se putem 9 čestica

3. Rizično i delinkventno ponašanje

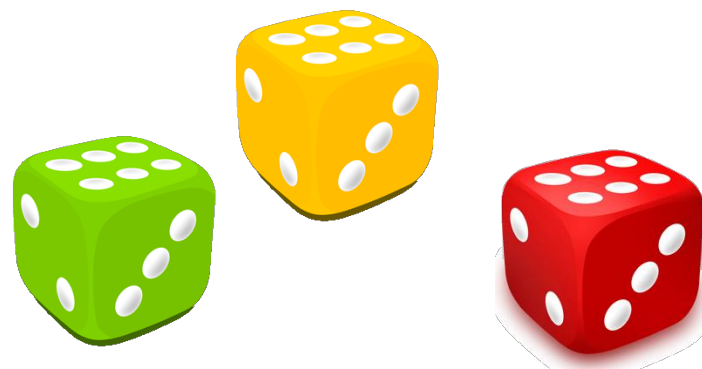
- **Upitnik rizičnog i delinkventnog ponašanja**
(Atlanta, Dahlberg, Toal i Behtens, 2005)
 - 25 tvrdnji – 6 kategorija
 - označiti koliko puta su se tako ponašali u svom životu
1. Vandalizam (uništavanje imovine)
 2. Krađe
 3. Fizička agresija (nasilno ponašanje prema drugima)
 4. Bježanje, markiranje i školski problemi
 5. Remećenje javnog reda
 6. Rizična normativna ponašanja
- (Σ) UKUPAN REZULTAT NA UPITNIKU**

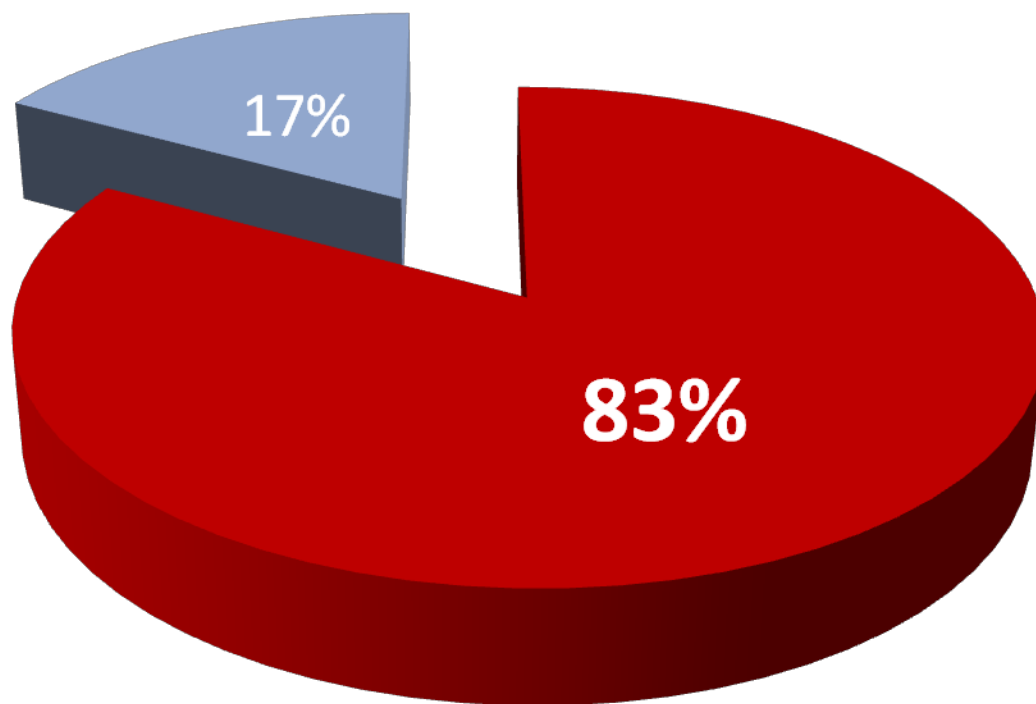
REZULTATI

**Koliko srednoškolaca
je barem jedanput u
životu kockalo?**

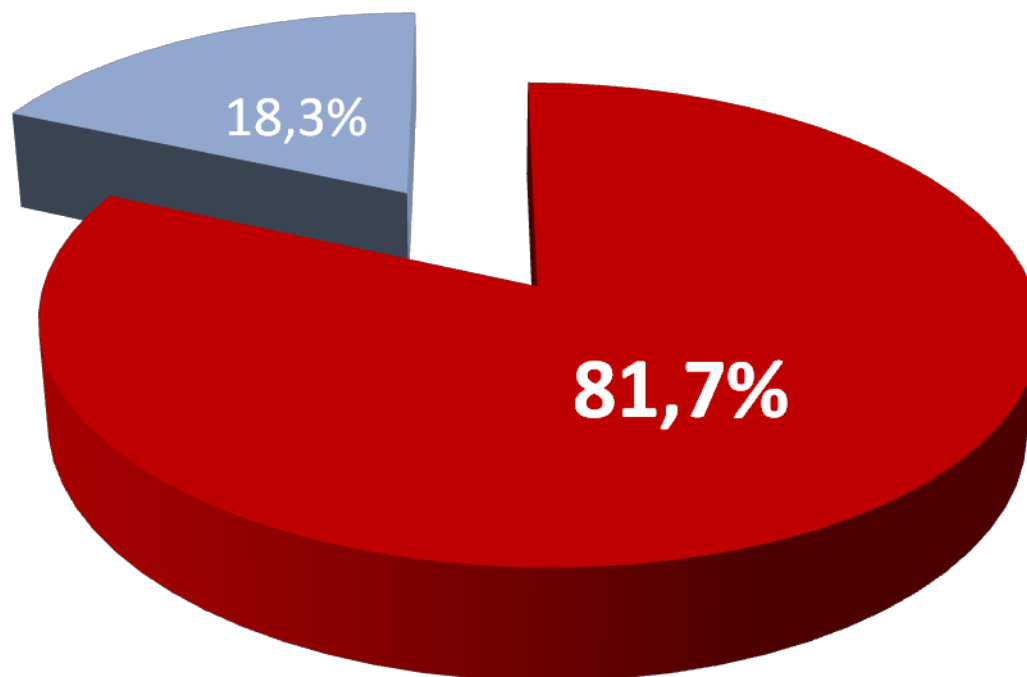
Barem jednom u životu = svi (N=1.952)

- Kockali su barem jedanput u životu
- Nisu nikada u životu kockali

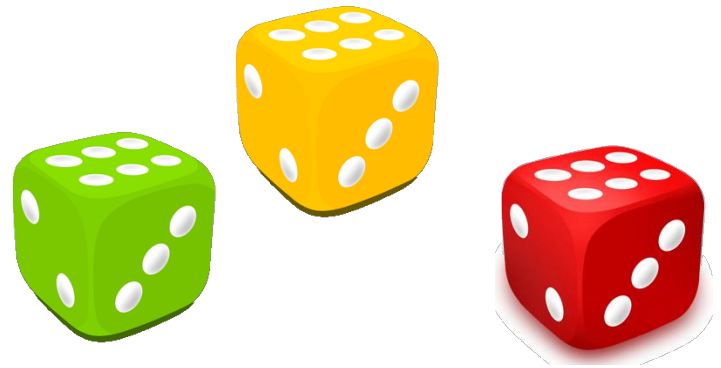
Barem jednom u životu <=17 godina (N=1.457)

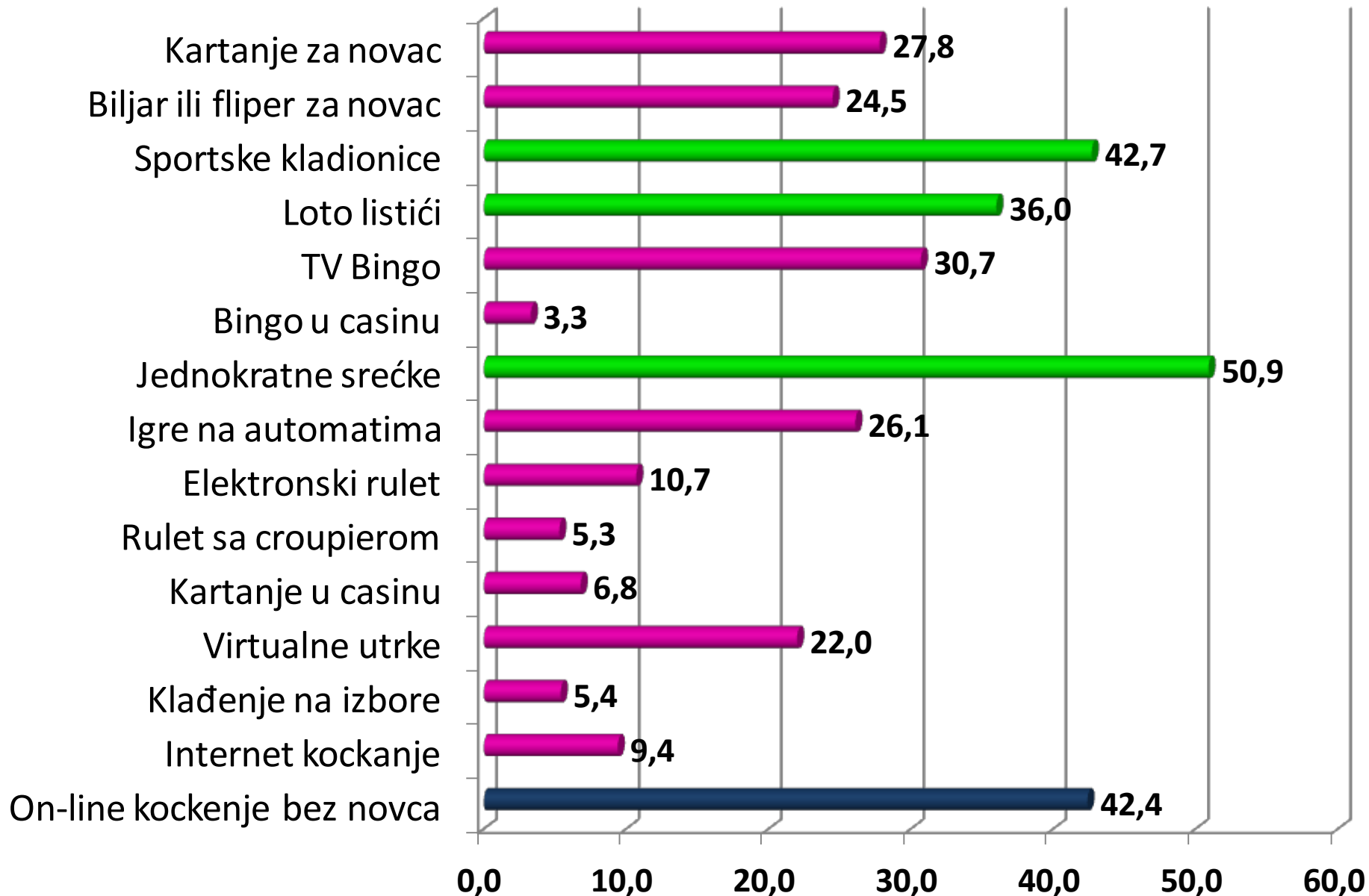

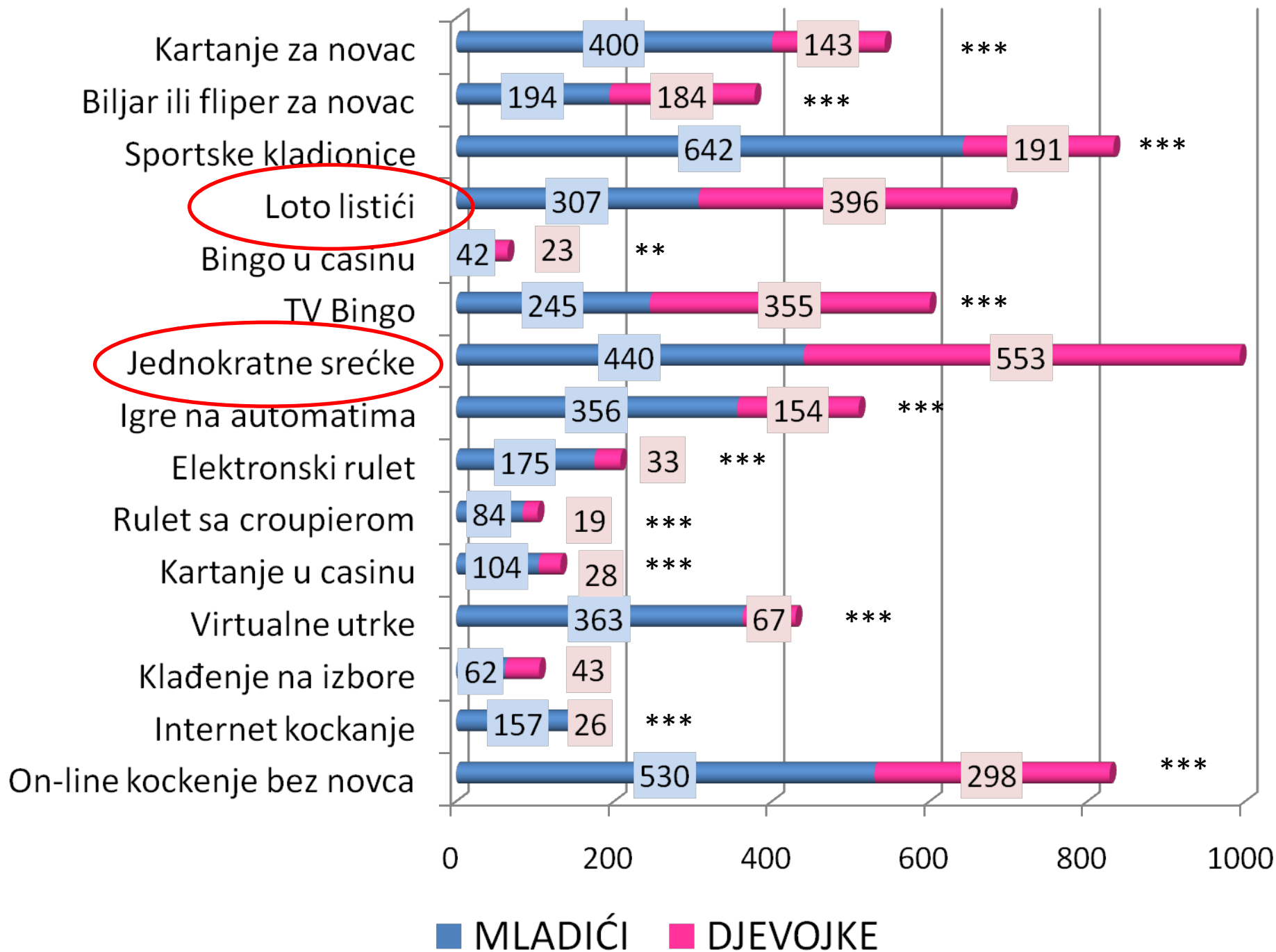
■ Kockali su barem jedanput u životu ■ Nisu nikada u životu kockali

Vrste igara
-barem jedanput u životu-

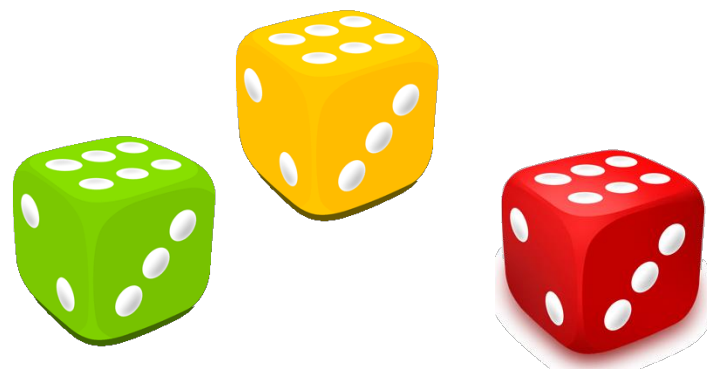

**Koje igre na sreću
redovito igraju?**

REDOVITO KOCKANJE \geq 1x tjedno

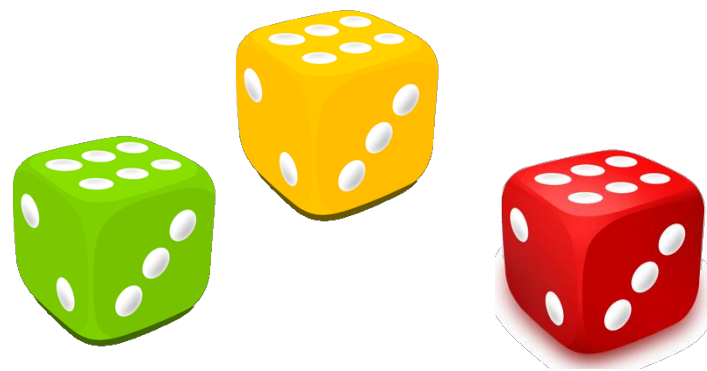
	Cijeli uzorak (N=1.952)	Uzorak \leq 17 godina (N=1.457)	Dječaci u uzorku (N=915)	Dječaci \leq 17 godina (N=663)
Sportske kladionice	19,0%	18,2%	37,4%	36,6%
Igre na automatima	6,2%	5,8%	11,8%	11,0%
Virtualne utrke	6,1%	6,2%	11,7%	11,8%
Internet BEZ NOVAČNOG uloga	22,8%	23,6%	36,0%	37,1%

Rizičnost kockanja

-intenzitet štetnih psihosocijalnih posljedica-

Kanadski upitnik kockanja
adolescenata (CAGI)

CAGI

(24 čestice)

**Psihološke
posljedice
kockanja**
(6 čestica)

**Socijalne
posljedice
kockanja**
(5 čestica)

**Financijske
posljedice
kockanja**
(6 čestica)

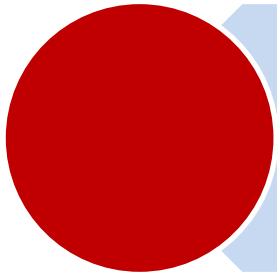
**Preokupacija i
nedostatak
kontrola**
(4 čestice)

Ukupna mjera ozbiljnosti posljedica (9 čestica)

1. loš osjećaj zbog kockanja
2. osjećaj da ima problem s kockanjem
3. izostanak sa slobodnih aktivnosti zbog kockanja
4. izbjegavanje prijatelja koji ne kockaju, zbog kockanja
5. skrivanje kockanja od prijatelja i obitelji
6. džeparac potrošen na kockanje ili vraćanje dugova
7. krađa novca za kockanje ili vraćanje dugova
8. planiranje aktivnosti vezanih uz kockanje
9. vraćanje drugi dan kako bi se vratio novac izgubljen kockanjem

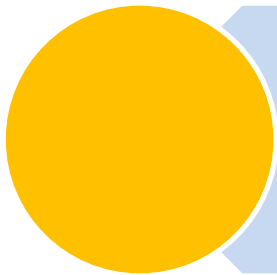
NIKAD = 0 bodova
RIJETKO = 1 bod
PONEKAD = 2 boda
ČESTO = 3 boda

Psihosocijalni problemi vezani uz kockanje

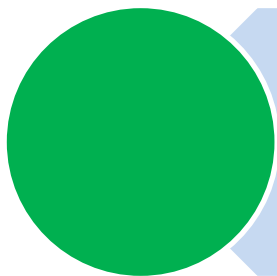
“crveno svjetlo”
visoka ozbiljnost problema

6+ bodova

“žuto svjetlo”
niska do srednja ozbiljnost
problema

2-5 boda

“zeleno svjetlo”
nepostojanje problema

0-1 bod

Psihosocijalni problemi vezani uz kockanje (N=1.952)

12,3%

“crveno svjetlo”
visoka ozbiljnost problema

16,9%

“žuto svjetlo”
niska do srednja ozbiljnost
problema

70,9%

“zeleno svjetlo”
nepostojanje problema

Psihosocijalni problemi vezani uz kockanje **<=17 godina** (N=1.457)

11,5%

“crveno svjetlo”
visoka ozbiljnost problema

16,4%

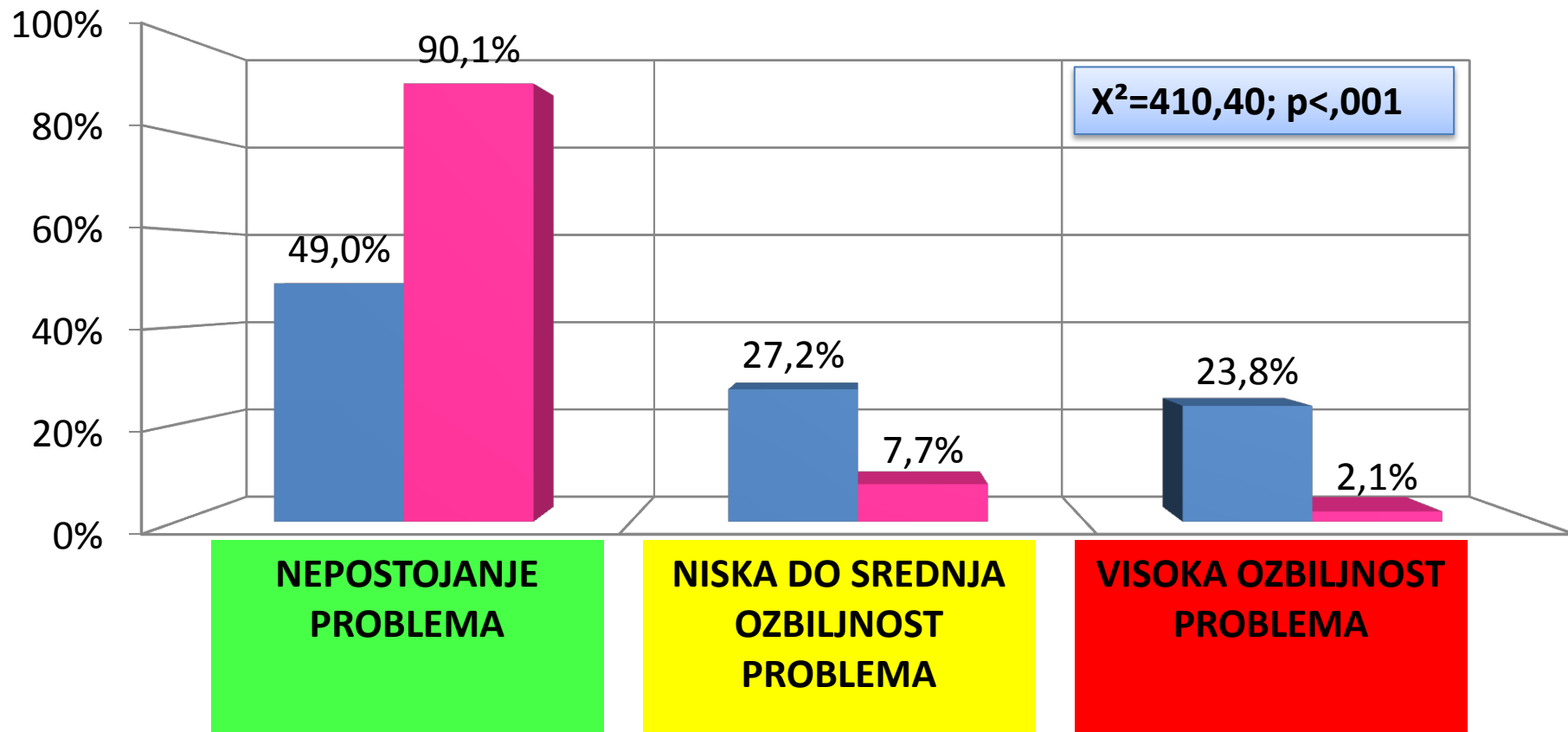
“žuto svjetlo”
niska do srednja ozbiljnost
problema

72,1%

“zeleno svjetlo”
nepostojanje problema

Rizičnost kockanja s obzirom na spol

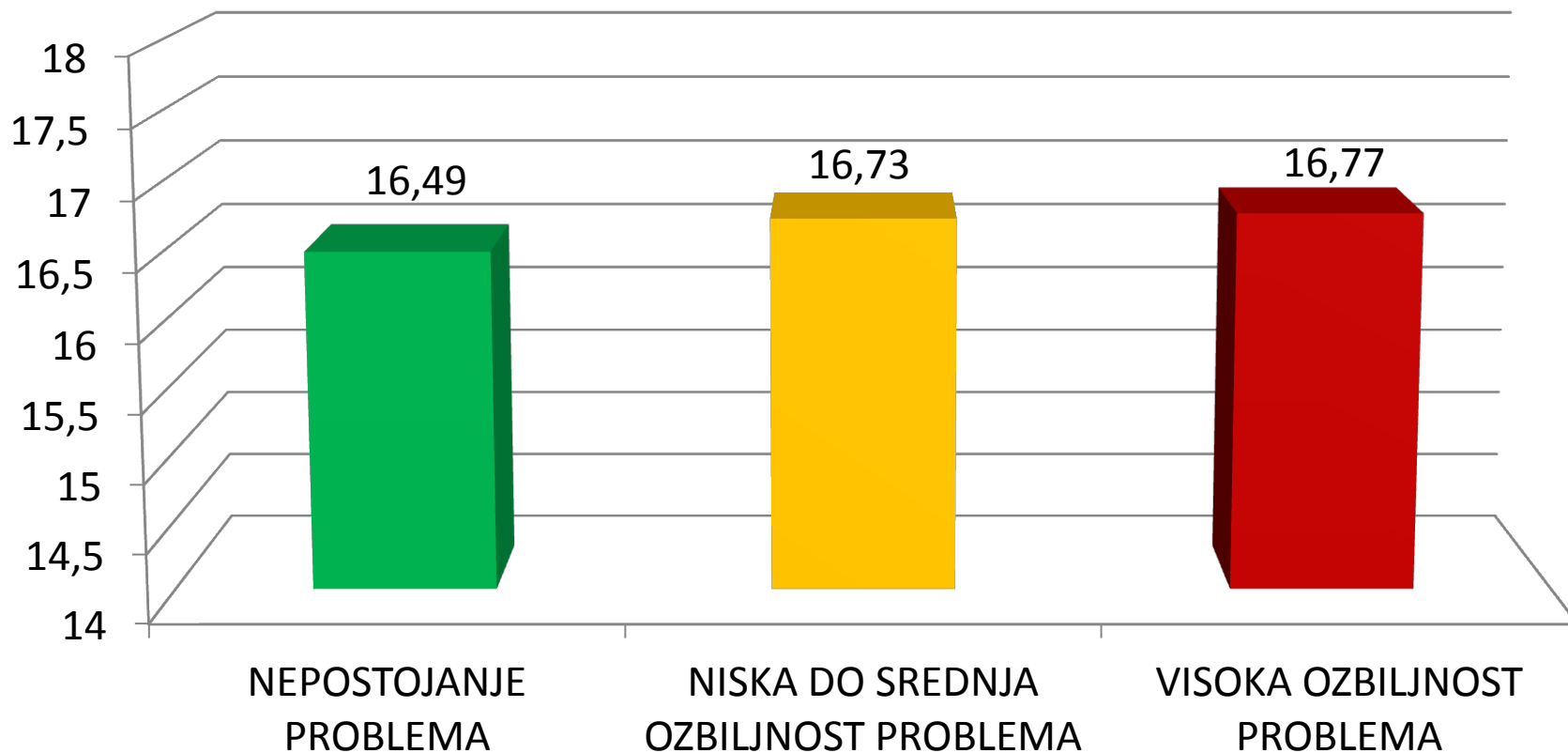

■ MLADIĆI (N=915)

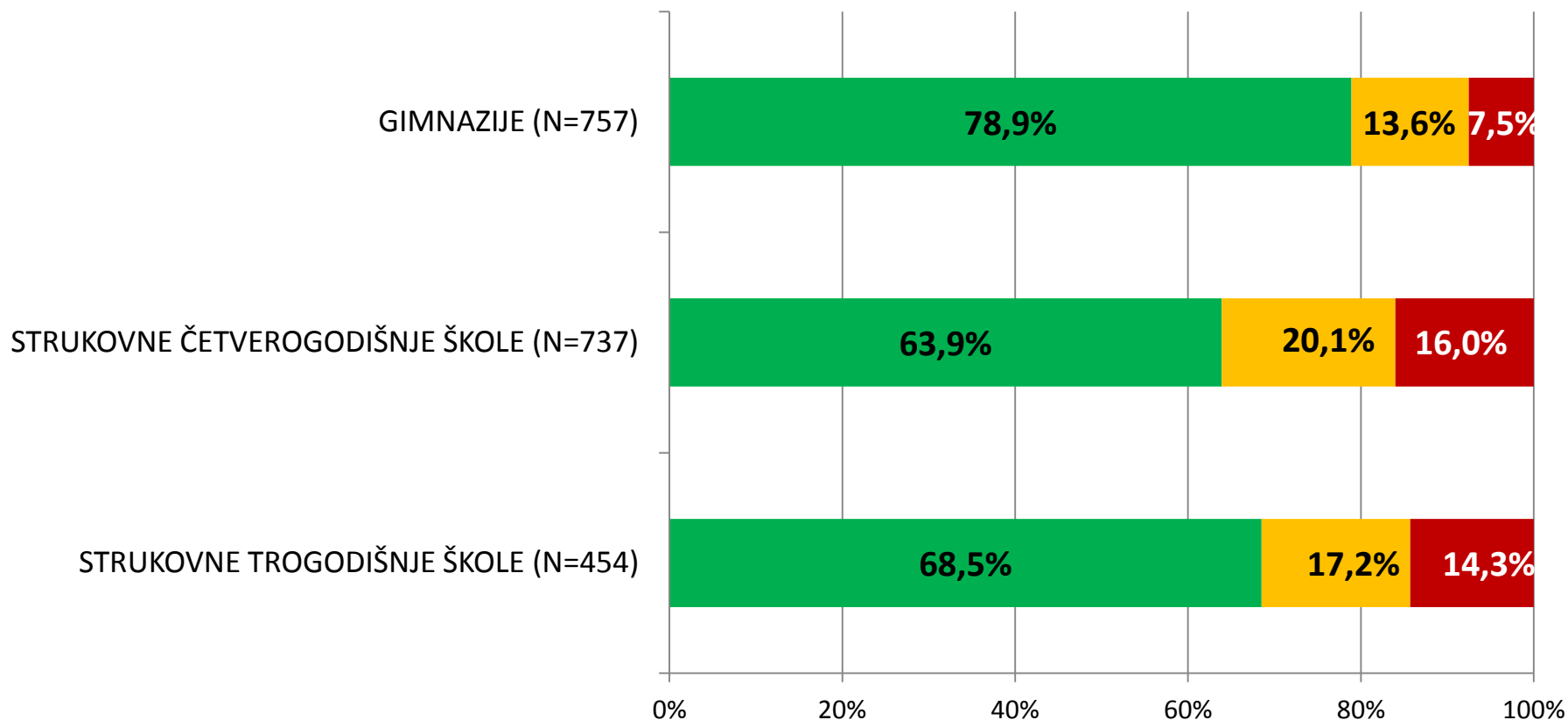
■ DJEVOJKE (N=1033)

Rizičnost kockanja s obzirom na dob

Rizičnost kockanja s obzirom na vrstu škole

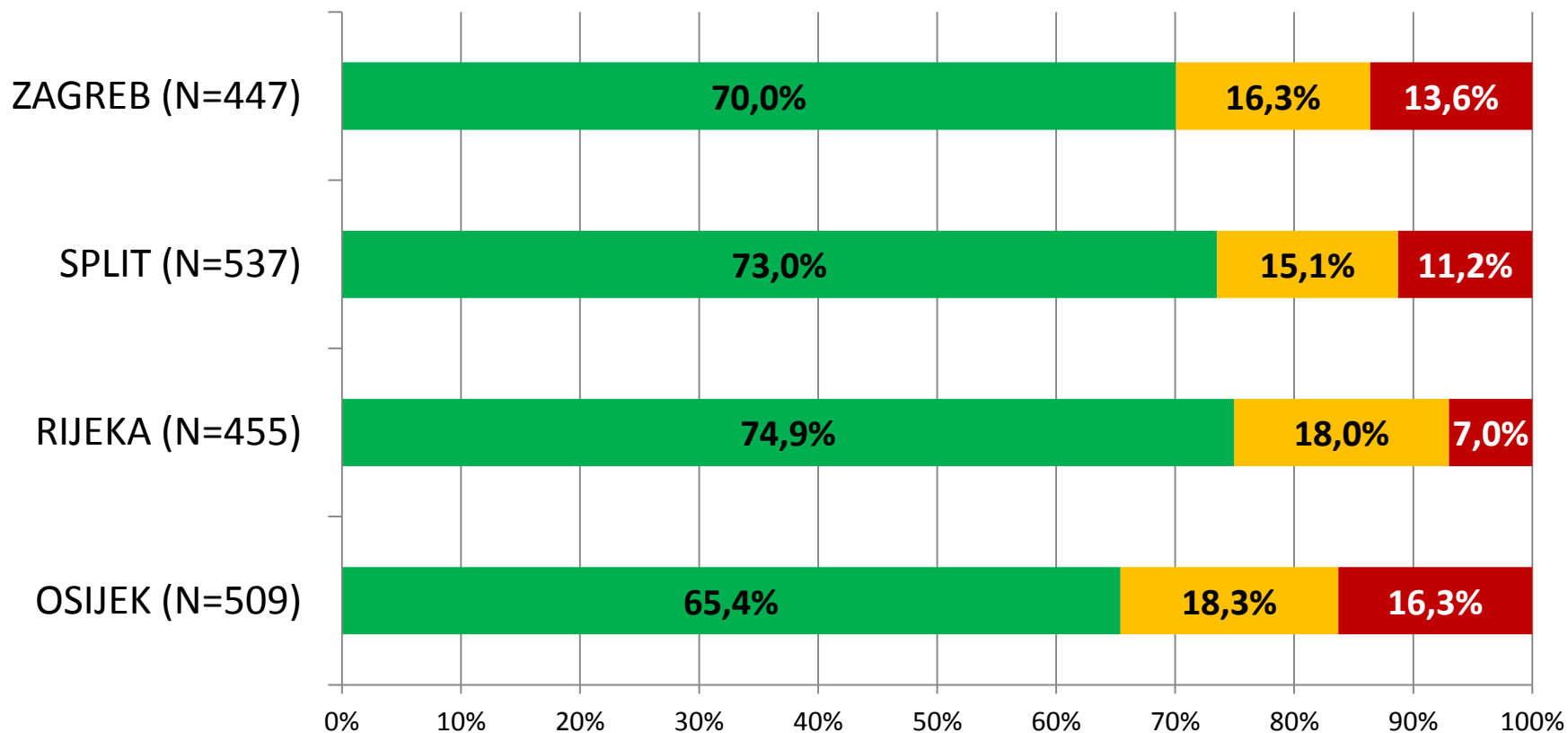
■ NEPOSTOJANJE PROBLEMA

■ NISKA DO SREDNJA OZBILJNOST PROBLEMA

■ VISOKA OZBILJNOST PROBLEMA

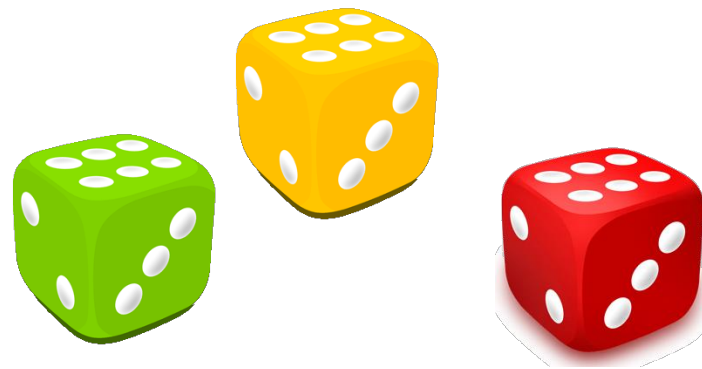
Rizičnost kockanja s obzirom na grad

- NEPOSTOJANJE PROBLEMA
- NISKA DO SREDNJA OZBILJNOST PROBLEMA
- VISOKA OZBILJNOST PROBLEMA

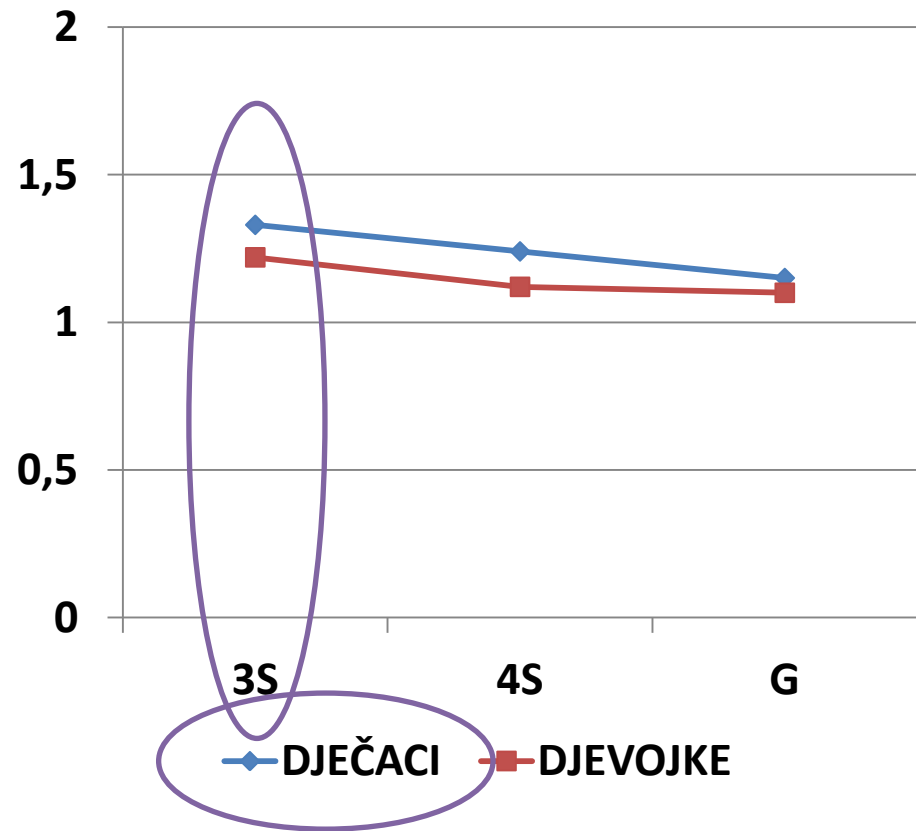
Fizičko nasilno ponašanje adolescenata

	DJEČACI				DJEVOJKE			
	0	1-2	3-4	5	0	1-2	3-4	5
Fizičko nasilje prema učitelju ili drugoj odrasloj osobi u školi								
Fizičko nasilje prema roditelju								
Fizičko nasilje prema vršnjacima								
Gađanje drugih ljudi predmetima, kamenjem i slično								

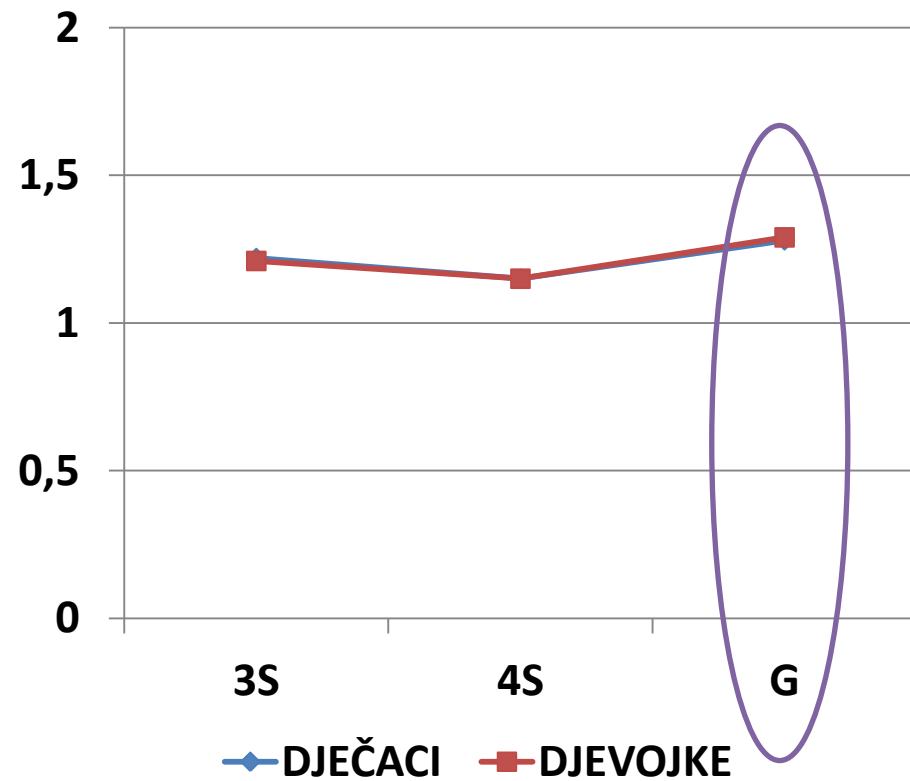

Nasilje prema učitelju

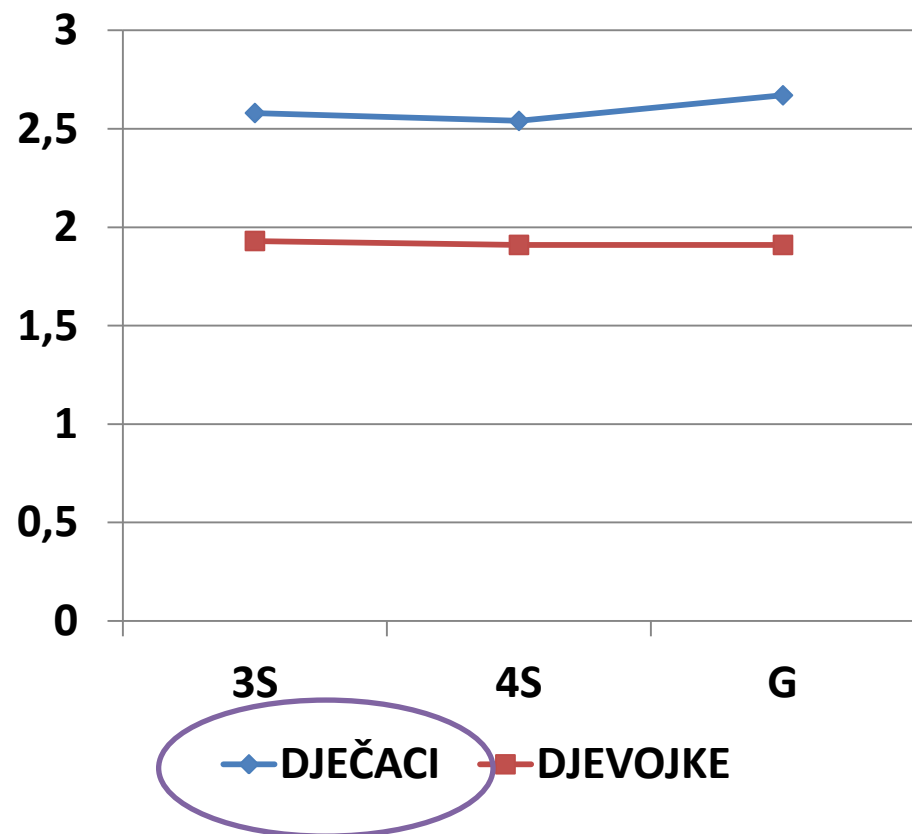
	F	p
Spol	11,388	<,001
Škola	9,579	<,001
Spol*škola	,614	>,050

Nasilje prema roditelju

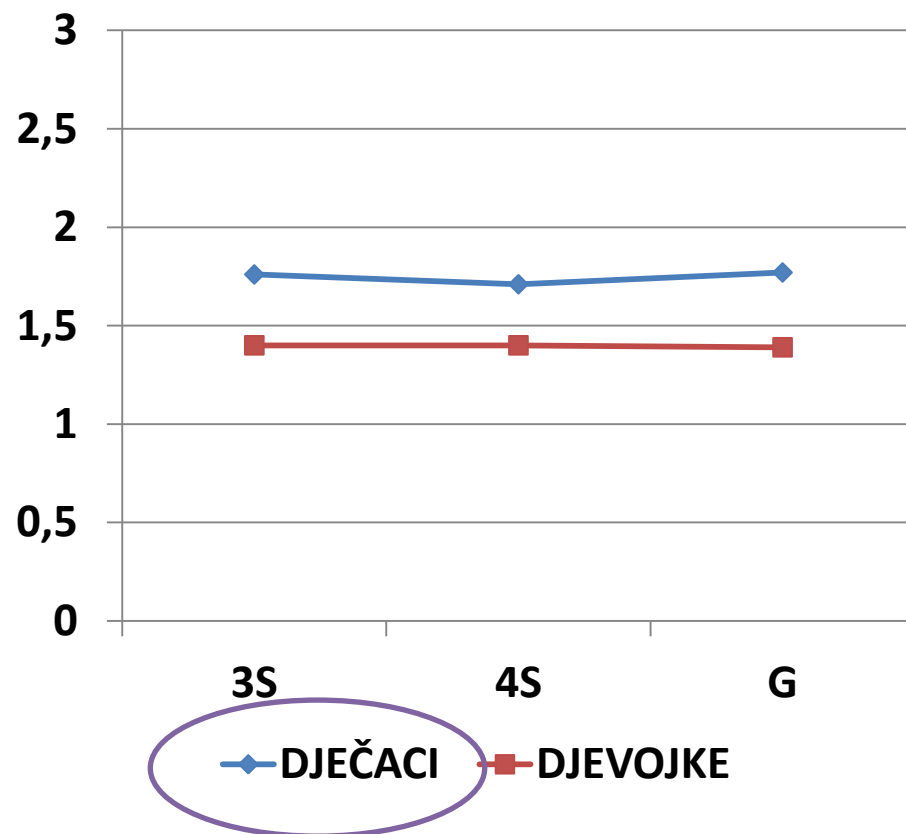
	F	p
Spol	,012	>,050
Škola	9,419	<,001
Spol*škola	,037	>,050

Nasilje prema vršnjacima

	F	p
Spol	205,134	<,001
Škola	,600	>,050
Spol*škola	,814	>,050

Gađanje ljudi predmetima

	F	p
Spol	63,330	<,001
Škola	,152	>,050
Spol*škola	,209	>,050

Ukupni rezultati

Ukupni rezultat na kategoriji nasilnog ponašanja

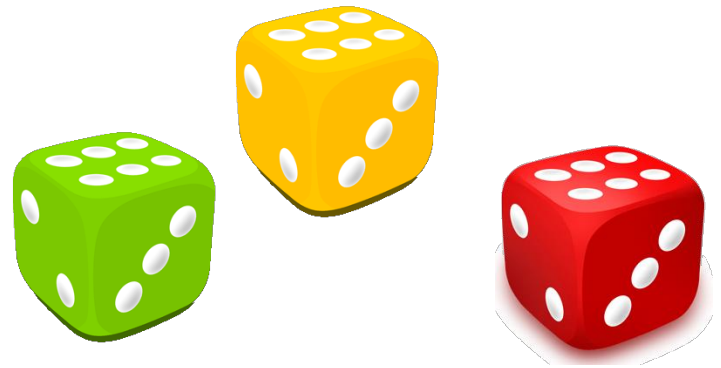
- Dječaci postižu veće rezultate

Ukupni rezultat na Skali rizičnog i delinkventnog ponašanja

- Dječaci postižu veće rezultate

Učestalost sportskog klađenja i igranja na automatima, u odnosu na nasilno ponašanje

-
- **Uzorak:** samo dječaci (N=899)

(zbog njihovog redovitog kockanja)

- **Vrste igara:** sportske kladionice i automati

(najučestalije kockanje)

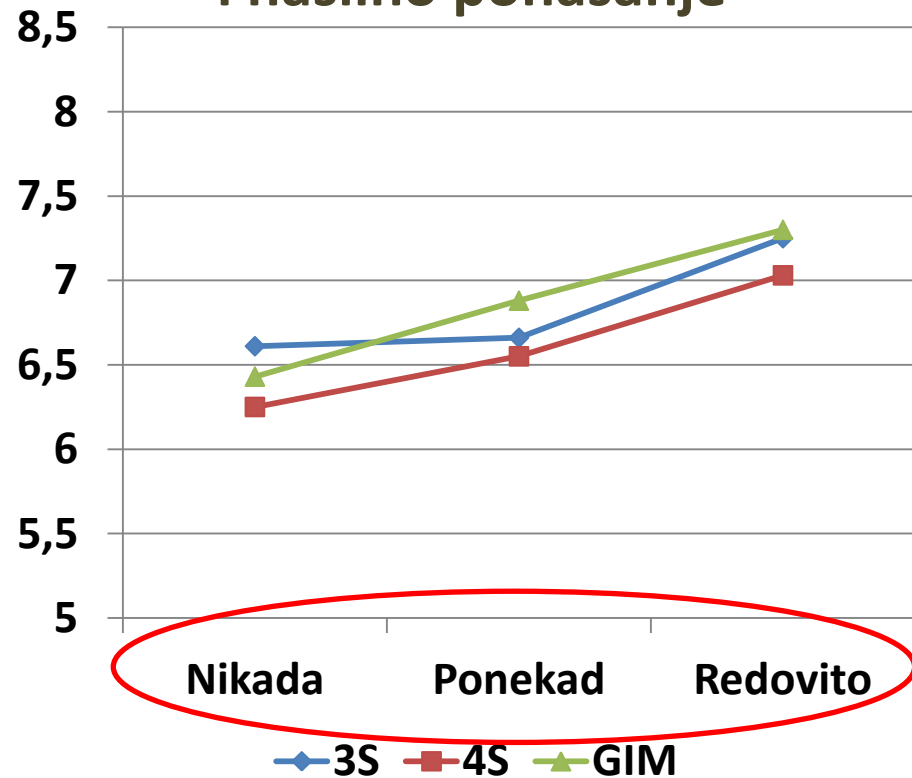
- **Učestalost:**

1. nikada
2. rijetko/ponekad
3. redovito

- **Nasilno ponašanje:** ukupan rezultat na kategoriji

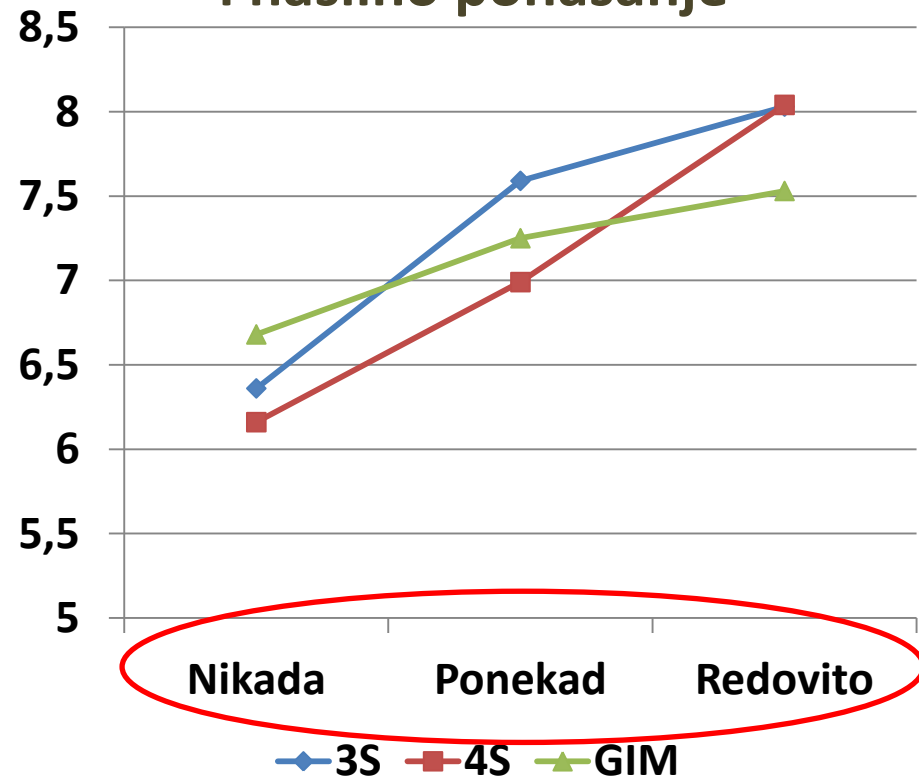

Učestalost sportskog klađenja i nasilno ponašanje

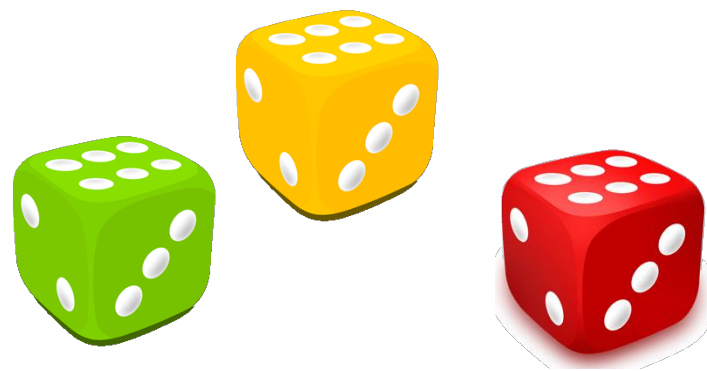
	F	p
Učestalost	8,660	<,001
Škola	1,357	>,050
Uč * Škola	,151	>,050

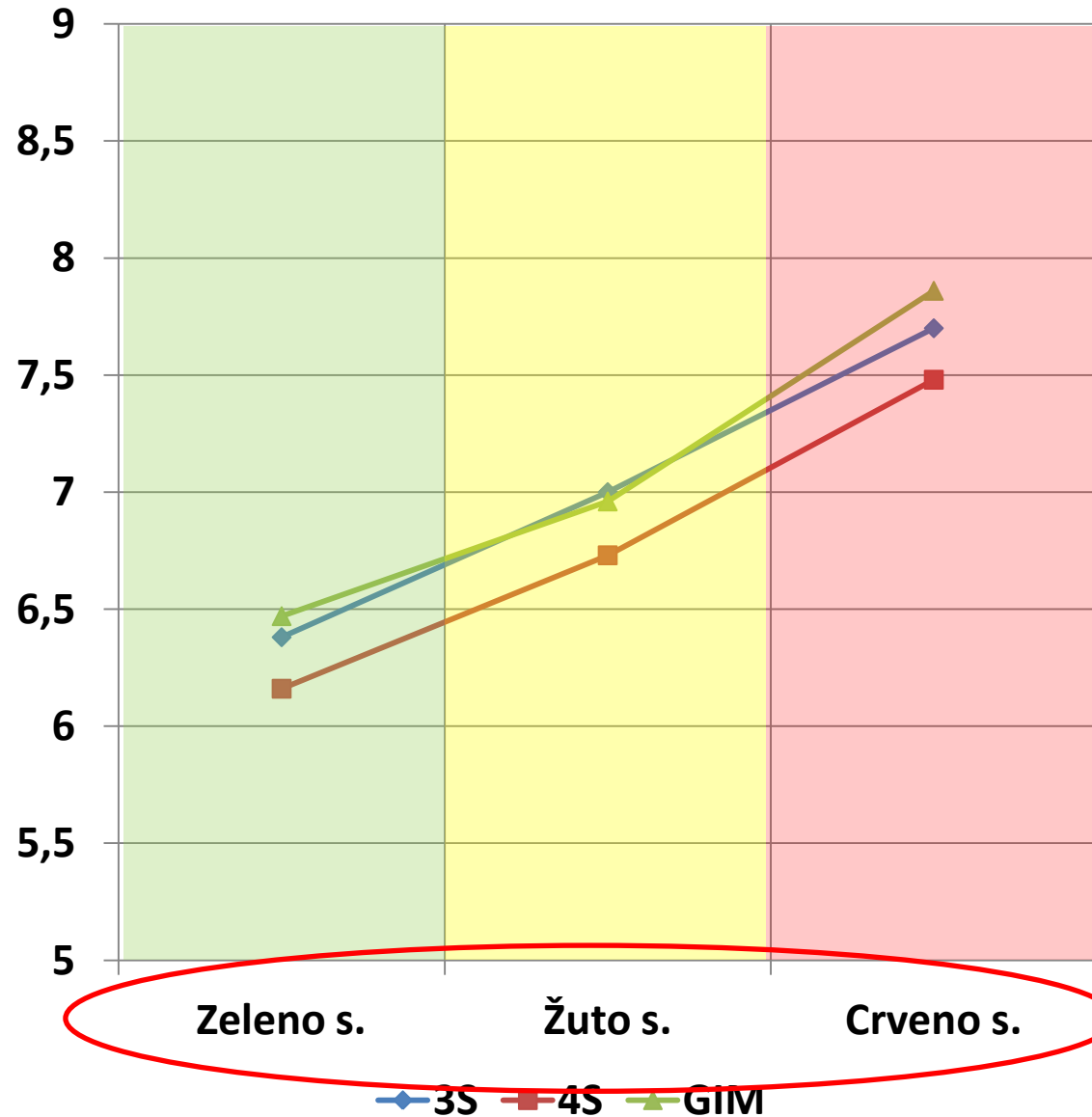
Učestalost igranja na automatima i nasilno ponašanje

	F	p
Učestalost	23,302	<,001
Škola	,788	>,050
Uč * Škola	,993	>,050

Štetne psihosocijalne posljedice i učestalost nasilnog ponašanja

	F	p
Rizičnost	25,262	<,001
Škola	1,652	>,050
Riz*Škola	,037	>,050

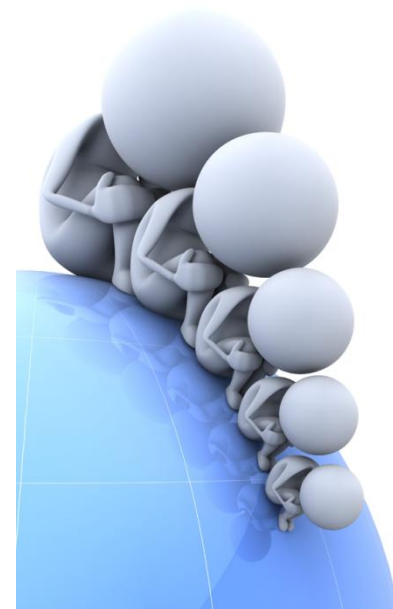
Kako sve počinje?

- ❖ adolescencija - pubertet
- ❖ želja za zabavom i uzbuđenjem
- ❖ osjećaj “*Ja sve mogu!*”
- ❖ nerazumijevanje igara na sreću
- ❖ najčešće sportske kladionice
(opći doživljaj bezazlenosti)
- ❖ mali ulozi - zabavnije je gledati sport (10-20kn)
- ❖ mogućnost neke (lake) zarade
- ❖ ako se i izgubi, nije problem, mali ulog

Što se događa redovitim igranjem?

- 🎲 iskustvo dobitaka
- 🎲 povećavaju se ulogi - veći apetiti
- 🎲 zajedničko ulaganje vršnjaka
- 🎲 trošenje džeparca na kladionice
- 🎲 dobitak = mogu si nešto novo priuštiti
- 🎲 smatraju da imaju “sistem”
- 🎲 proučavanje “sistema” i dojava na internetu
- 🎲 osjećaj da mogu kontrolirati ishod igre
- 🎲 uključivanje u druge igre

Negativne posljedice i problemi

- ❶ gubitci postaju veći od dobitaka
- ❶ posuđivanje novca (zaduživanje)
- ❶ osjećaj zarobljenosti
- ❶ krađa novca, krađa zlatnine, kaznena djela
- ❶ vraćanje novca kroz igre na sreću - ulaganje kako bi se osvojilo i vratilo dugove
- ❶ gubitak kontrole, zabrinutost, depresivnost
- ❶ psihološka preokupacija
- ❶ obitelj saznaje = obiteljski problem

Zaključak

- srednjoškolci su značajno uključeni u aktivnosti kockanja
- dječaci kockaju više igara i intenzivnije
- najviše se redovito igraju sportske kladionice, igre na automatima i virtualne utrke
- dječaci koji češće igraju te igre manifestiraju i više nasilnog ponašanja
- većim intenzitetom štetnih psihosocijalnih posljedica kod dječaka raste učestalost nasilnog ponašanja

Potreba za sveobuhvatnim djelovanjem

Hvala!

